

NATURA 2000-GEBIED: 069 BRUUK
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 29 MEI 2018

Aanwezig namens Provincie:

Aanwezig namens Terreinbeheerder:

Overige aanwezigen:

Datum bezoek:

29 mei 2018

Doel

Het doel van het bezoek is na te gaan of de stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied Bruuk zich ontwikkelen volgens verwachting, zoals is beschreven in de PAS-gebiedsanalyse voor dit gebied. Dit in het licht van de voorgenomen maatregelen en het te verwachten effect op omvang en kwaliteit van de habitattypen. Het veldbezoek beperkt zich daarbij tot zichtbare ontwikkelingen en vormt een aanvulling op de overige monitoring die in het gebied plaatsvindt. Als voorbereiding op het veldbezoek is de gebiedsanalyse en het verslag van vorig jaar bestudeerd. Aan de beheerders is gevraagd eerder in het veld waargenomen signalen uit het veldbezoek in te brengen.

Bevindingen

Veegbesluit

De Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft recent een aanvullend aanwijzingsbesluit (het veegbesluit) genomen voor 100 Natura 2000 gebieden in Nederland. In deze Natura 2000-gebieden kwamen ten tijde van de aanwijzing bepaalde habitattypen en soorten voor, waarvoor in het aanwijzingsbesluit nog geen instandhoudingsdoelen waren geformuleerd. Het veegbesluit herstelt deze situatie en formuleert voor de betreffende natuurwaarden nu ook instandhoudingsdoelen. Voor Bruuk geldt dat op grond van dit veegbesluit voor de habitattypen Heischrale graslanden (H6230), Ruigten en zomen (H6430) (niet stikstofgevoelig), Overgangs- en trilvenen (H7140A), Kalkmoerassen (H7230) en Vochtige alluviale bossen (H91E0C) zijn toegevoegd.

Plaatselijk gaat het bij de habitattypen Overgangs- en trilveen en Heischraal grasland om een gedegeneerde (verzuurde) vorm van Blauwgrasland. In het veegbesluit is over Heischraal grasland opgenomen dat *"mocht blijken dat behoud van H6230 [Heischraal grasland] in de huidige omvang onmogelijk is bij de gestelde prioriteiten voor het gebied, moet worden gezien of een wijzigingsbesluit noodzakelijk is"*. Voor Overgangs- en trilveen (H7140) is een dergelijke passage niet opgenomen in het veegbesluit. Mogelijk neemt het areaal Overgangs- en trilveen op termijn af als gevolg van de hydrologische maatregelen, ten gunste van Blauwgrasland (H6410). Monitoring moet dit uitwijzen, indien er sprake is van verandering van areaal, dient tijdig te worden overlegd met de provincie hoe hier mee om te gaan.

Vegetatiekartering

Voor 2019 staat een nieuwe SNL-vegetatie- en soortenkartering gepland. Deze karteringen brengen de nulsituatie in beeld alvorens de PAS-maatregelen worden uitgevoerd (voorzien in 2020). Uit de vegetatiekartering zal blijken hoe groot de actuele oppervlaktes zijn van de verschillende aangewezen habitattypen. Op basis daarvan kunnen de begrenzingen op de habitattypenkaart worden geactualiseerd. Een goede voorbereiding met het bureau dat de kartering gaat uitvoeren, is belangrijk. Zo is het bijvoorbeeld van belang dat alle veenmossen in kaart worden gebracht, wat inzicht geeft in de mate waarin vegetaties onderhevig zijn aan verzuring. Ook de plaatselijke mozaïeken van vegetatietypen moeten goed in beeld worden gebracht. Staatsbosbeheer [REDACTED] neemt contact op met Provincie Gelderland [REDACTED] over de voorbereiding.

Status uitvoering PAS-maatregelen

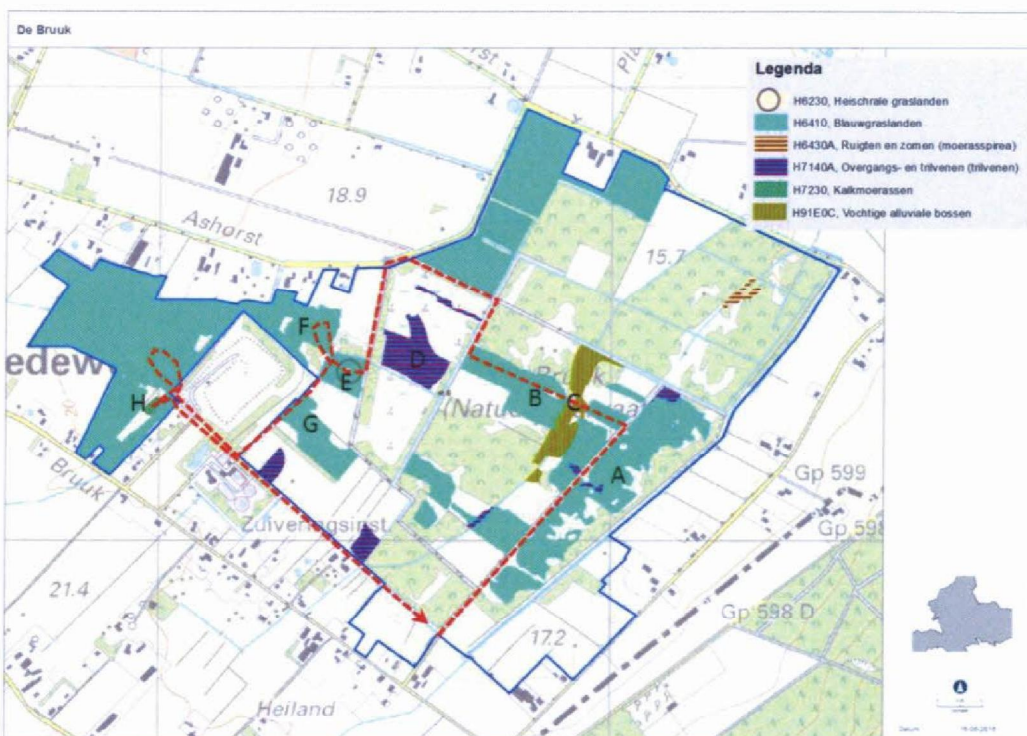
De uitwerking van de externe PAS-maatregelen wordt getrokken door provincie Gelderland. Het plan is ver gevorderd. Een deel van de maatregelen bleek niet uitvoerbaar en is/wordt aangepast. Deze aanpassing wordt verwerkt in de gebiedsanalyse. Indien de verdere uitwerking goed verloopt, worden de maatregelen waarschijnlijk in 2020 uitgevoerd. De stand van zaken is als volgt:

- **M3a en M3b verondiepen, verbreden en belemen Oostelijke Leigraaf:** Het deel van de Oostelijke Leigraaf dat aan de zuidwestzijde van het Natura 2000-gebied grenst, zou worden beleemd. De benodigde dikte van de leem is volgens recente berekeningen echter onwenselijk groot. In plaats van belemen wordt i.c.m. beleming het peil opgezet (M3b). Andere delen van de watergang worden wel beleemd volgens het oorspronkelijke plan (M3a). De effecten van een hoger peil zijn naar verwachting vergelijkbaar aan de effecten van beleming.
- **M5/6 (verondiepen, verbreden en) belemen van sloot Ashorst:** Ook hier was de berekende kleidikte die nodig was te groot ($>2,7\text{m}$). In plaats van deze maatregel, heeft provincie Gelderland de grond aangekocht ten noordwesten van de sloot. De Ashorstersloot wordt afgewaardeerd naar een C-watergang die hoger in het landschap komt te liggen en daarmee minder kwel zal afvangen.
- **M13 Invloed vuilstort Dukenburg en beïnvloedingszone nitraat / sulfaat:** Historisch hydrologisch onderzoek geeft geen aanleiding dat de vuilstort tot verontreiniging met nitraat/sulfaat van de bodem en het grondwater leidt. De grondwaterkwaliteit zal wel worden gemonitord. In juni 2018 wordt één peilbuis in de vuilstort geplaatst. Na de zomer zal een raai peilbuizen worden geplaatst om het beïnvloedingsgebied te beoordelen.

Een aantal interne maatregelen is al uitgevoerd de afgelopen jaren (**M1: verondiepen en belemen interne watergangen**). De effecten in de vorm van vernatting zijn merkbaar aan het feit dat het langer nat is door het jaar heen (opmerking beheerder) en te zien aan stervende (oude) eiken.

Habitattypen

Hieronder is de recentste habitattypenkaart opgenomen met de looproutes. Diverse locaties zijn aangegeleid met een letter, deze komen terug in de onderstaande tekst.

Blauwgrasland (H6410)

Er zijn geen bijzonderheden ten opzichte van het PAS-veldbezoek van 2017. De blauwgraslanden in het oosten van het gebied (**locatie A**) staan, zoals beschreven in de gebiedsanalyse, onder druk als gevolg van verzuring. Veenmossen krijgen hier de overhand. Verondieping, verbreding, beleming en opzetten van het stuwpeil van de Oostelijke Leigraaf staan op de agenda voor de eerste planperiode (**M3**). In de Blauwgraslanden in het oosten wordt het beheer mede gericht op de vlindersoort zilveren maan. Net als vorig jaar is een aantal vlakken op het oostelijke Blauwgrasland, waar moerasviooltje staat, niet gemaaid. Het beheer lijkt succesvol voor zilveren maan (zie foto), de populatie is de laatste jaren stabiel. In het Blauwgrasland ten westen van het Vochtige alluviale bos (H91E0C) (**locatie B**) is tijdens het veldbezoek ook een individu waargenomen. Dit is net buiten het tot nu toe bekende verspreidingsgebied van de soort in het terrein. Dit blauwgrasland bestaat uit een mozaïek van vegetatietypen: blauwgrasland en permanent natte plekken met trilveen wisselen elkaar af. Plaatselijk is er opslag van eik te zien. Na de uitvoering van de hydrologische maatregelen zal dit naar verwachting afnemen. In het blauwgrasland in het westen (**locaties F en G**) staat veel Spaanse ruiter (zie foto).

Zilveren maan (links) en Spaanse ruiter in het blauwgrasland in het westen (rechts).

Overgangs- en trilveen (H7140A)

In de Bruuk komt dit habitatype op een aantal locaties voor, veelal in mozaïek met Blauwgrasland. Plaatselijk gaat het om een verzuurde variant van het blauwgrasland. Er zijn ten opzichte van het PAS-veldbezoek van 2017 geen bijzonderheden waargenomen. Tijdens het veldbezoek van vorig jaar werd geconstateerd dat de greppel in het Overgangs- en trilveen op **locatie D** wel is verondiept maar niet voldoende. Staatsbosbeheer meldt dat de greppel is beleemd en dat een resterende geul is behouden ter voorkoming van stagnerend water.

Vochtige alluviale bos (H91E0C)

Vochtig alluviaal bos komt voor tussen twee arealen blauwgrasland (**locatie C**). De begrenzing op de habitattypenkaart is niet actueel. In feite bestaat het uit twee bossen die elkaar niet raken: ter hoogte van de looproute staat geen bos. Op basis van de vegetatiekartering die gepland staat voor 2019 kan de begrenzing worden aangepast. Het bos ziet er stabiel uit. De geplande hydrologische maatregelen verbeteren naar verwachting de kwaliteit van het bos.

Heischraal grasland (H6230)

Dit habitatype komt alleen voor bij **locatie E**. Na hydrologische maatregelen aan de Ashorstersloot (PAS-maatregelen M5a en -b (verondiepen, verbreden en) belemen sloot Ashorst, in bijgestelde vorm) zal de vegetatie zich naar verwachting ontwikkelen naar het habitatype blauwgrasland. Van belang is deze veranderingen in vegetatie goed te monitoren. Positief is dat in het omliggende blauwgrasland, in tegenstelling tot het veldbezoek vorig jaar, grote keverorchis is gevonden (zie foto).

Dit jaar is grote keverorchis waargenomen in het blauwgrasland, in tegenstelling tot vorig jaar.

Kalkmoeras (H7230)

Dit habitattypen komt voor in het westen van het Natura 2000-gebied (**locatie H**). De vegetatie ziet er stabiel uit, er zijn geen ontwikkelingen ten opzichte van vorig jaar.

Conclusies 2018

De habitattypen in het Natura 2000-gebied Bruuk laten een beeld zien dat overeenkomt met de gebiedsanalyse: plaatselijk ziet de vegetatie er goed uit, maar de kwaliteit staat onder druk vanwege verdroging en verzuring. De geplande hydrologische maatregelen zullen de kwaliteiten naar verwachting positief beïnvloeden. De volgende aandachtspunten zijn geconstateerd:

- Door het veegbesluit hebben onder andere de habitattypen Overgangs- en trilveen (H7140A) en Heischraal grasland (H6230) een instandhoudingsdoelstelling. Door de geplande hydrologische maatregelen zal het areaal op de huidige locaties naar verwachting afnemen ten gunste van Blauwgrasland (H6410). Mogelijk kunnen deze habitattypen zich op nieuwe locaties ontwikkelen. Monitoring van de oppervlakte is van belang. Daarnaast heeft het veegbesluit invloed op het PAS-procesindicatoren-monitoringsplan, omdat bij het opstellen van dat plan is uitgegaan van alleen Blauwgrasland. Provincie Gelderland houdt het plan tegen het licht.
- In 2019 is de SNL-vegetatie- en soortenkartering gepland. Een goede voorbereiding is van belang, waarbij gedurende een gezamenlijk veldbezoek aandachtspunten worden doorgenomen met het bureau dat de kartering gaat uitvoeren. Provincie Gelderland (██████████) en Staatsbosbeheer (██████████) bereiden samen de vegetatiekartering voor.
- Vorig jaar werd tijdens het veldbezoek een onbekende exoot waargenomen bij de vuilstort en in de Oostelijke Leigraaf. Staatsbosbeheer informeert intern of de soort al is gedetermineerd en communiceert met het waterschap [update 20 juli 2018: Het betrof Grote waternavel deze soort wordt door het waterschap gemonitord en leek in 2018 niet aanwezig].

Bevindingen veldbezoek 2017 en stand van zaken n.a.v. veldbezoek 2018:

- 2017: Diverse hydrologische (externe) maatregelen worden uitgevoerd kort na vaststelling van de hydrologische nulsituatie in 2018. Het is wenselijk dat er dan ook een nulmeting is gedaan van de vegetatie en plantensoorten. Het wordt daarom aanbevolen dat Staatsbosbeheer in 2018 een uitgebreide SNL-vegetatiekartering en plantensoortenkartering uitvoert. Hierbij dienen ook de veenmossen te worden geïnventariseerd om een beeld te krijgen van de mate van verzuring (dit speelt vooral in de blauwgraslanden in het oosten). Ook is het van belang om de verspreiding van exoten mee te nemen. De invulling van de monitoring wordt momenteel uitgewerkt in het kader van de PAS-procesmonitoring. Er is een strakke planning nodig voor de uitvoering van de resterende hydrologische maatregelen, die binnen de eerste beheerplanperiode van 6 jaar moet plaatsvinden.

2018: De uitwerking van het inrichtingsplan is ver gevorderd en uitvoering is voorzien in 2020. De vegetatiekartering wordt in 2019 uitgevoerd.

- 2017: Het is aan te bevelen om een aantal percelen waar de vegetatie zich nog niet heeft ontwikkeld tot blauwgrasland van goede kwaliteit een extra keer te maaien zodat ze sneller versralen, ook al is de hydrologie (nog) niet op orde.

2018: Dit is tijdens het veldbezoek niet besproken. Deze extra maaibeurt heeft tot op heden niet plaatsgevonden en wordt prominenter in het beheerteam ingebracht bij de maaiplanning.

- 2017: De greppel in vak 5A is al verondiept maar niet voldoende, het is van belang dat hij verder wordt verondiept om verdroging van het perceel tegen te gaan (M1: verondiepen en belemen interne watergangen).

2018: De greppel is niet verondiept maar beleemd. De huidige greppel is noodzakelijk om stagnatie van water te voorkomen.

- 2017: Het habitattypen Heischraal grasland (H6320) zal na uitvoering van de resterende hydrologische maatregelen door toename van de kwel op de huidige locatie naar verwachting in oppervlakte afnemen ten gunste van Blauwgrasland (H6410). Als Heischraal grasland (H6320) als instandhoudingsdoel wordt toegevoegd, is het te aan te bevelen om in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat het achteruit mag gaan ten gunste van Blauwgrasland (H6410).

2018: Inmiddels is voor Heischraal grasland een instandhoudingsdoel opgenomen met de voetnoot dat "mocht blijken dat behoud van H6320 [Heischraal grasland] in de huidige omvang onmogelijk is bij de gestelde prioriteiten voor het gebied, moet worden gezien of een wijzigingsbesluit noodzakelijk is".

- 2017: Hetzelfde geldt voor het habitattypen Overgangs- en trilveen (H7140A), omdat dit in feite verzuurde delen zijn van het blauwgrasland. Het is aan te bevelen om in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat dit habitattypen achteruit mag gaan ten gunste van Blauwgrasland (H6410).

2018: Inmiddels is voor Overgangs- en trilveen een instandhoudingsdoel opgenomen, zonder voetnoot of 'ten gunste van'-regeling. Monitoring van de ontwikkelingen van het oppervlak is van belang om eventuele afname op tijd te signaleren en te overleggen met provincie en ministerie van LNV hoe hier mee om te gaan.

- 2017: In de PAS-gebiedsanalyse is een onderzoeksmaatregel opgenomen ten aanzien van de effecten: van de vuilstort op de waterkwaliteit (M13: onderzoek kennisleemten). In verband hiermee is het aan te bevelen om de peilbuizen aan de rand van de vuilstort weer te gaan opnemen en te bemonsteren (dit is in het verleden wel gebeurd maar recent niet meer). De provincie is dit momenteel aan het uitzoeken.

2018: In juni wordt een peilbuis in de vuilstort geplaatst, na de zomer wordt dit meetpunt uitgebreid met een raai van peilbuizen. Indien na een jaar van monitoring blijkt dat de waterkwaliteit wordt beïnvloed door de vuilstort, wordt uitgebreid met een extra raai.

- 2017: De watergang in vak 16A (bij het Kalkmoeras) wordt opnieuw beleemd (M7: verondiepen en belemen) omdat de leem plaatselijk is verzakt.

2018: Niet besproken bij het veldbezoek.

- 2017: Er is een onbekende exoot waargenomen bij de vuilstort en in de Oostelijke Leigraaf. Het is van belang te achterhalen in hoeverre deze een risico vormt en of hij zich uitbreidt. Het waterschap is op de hoogte dat de plant in de Oostelijke Leigraaf voorkomt.

2018: Onbekend of inmiddels bekend is om welke exoot het gaat. Staatsbosbeheer () informeert intern of de soort al is gedetermineerd en neemt contact op met het Waterschap indien noodzakelijk [update 20 juli 2018: Het betrof Grote waternavel deze soort wordt door het waterschap gemonitord en leek in 2018 niet aanwezig].

Dit document is vastgesteld door:

Handtekening

(datum)

27 sep 2018

Staatsbosbeheer

(datum)

28-9-2018

Provincie Gelderland